

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

משבר ההומניזם העכשווי: היבטים פילוסופיים, תרבותיים ופוליטיים
-דיון בעקבות ההגות הקונטיננטלית העכשווית - 54203

תאריך עדכון אחרון 19-02-2023

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: מוסמך

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: לימודי תרבות-תכנית אישית

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר ב'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): ד"ר רונית פלג

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: ronit.peleg@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: ימי שלישי

תאור כללי של הקורס:

משבר ההומניזם העכשווי – היבטים פילוסופיים, תרבותיים ופוליטיים

דיון בעקבות ההגות הקונטיננטלית העכשווית

מה שמכונה בפילוסופיה הקונטיננטלית "משבר ההומניזם", פרץ אל קדמת הבמה האינטלקטואלית בעיקר בשנות ה-60 של המאה ה-20. בעולם האינטלקטואלי של צרפת נשמעו אז קולות שהכריזו על "מות האדם" או על "קיצו האדם", וקראו לחשוב מחדש בדחיפות את מורשת המחשבה ההומניסטית המודרנית ואת מושג האדם שעמד במרכזה. הסמיכות המבעיתה שבין תרבות לזוועה חייבה, לטענת ההוגים הקונטיננטלים, הערכה מחדש של הבחנות היסוד של ההגות המודרנית בין: האנושי ללא אנושי ובין האדם לחיה. האסונות שהאדם המשיך לחולל מאז המחצית השנייה של המאה ה-20 ועד לימים האלה ממש, החל מקוסובו וסריבו, דרך רואנדה, סודן, דרפור, סוריה, עיראק, לוב, פלסטין, ועד לאוקראינה העכשווית, והאתגרים שמציב העולם הגלובאלי העכשווי, החריפו את הצורך לשוב ולשאל מחדש את השאלה: זהו אדם? ולהציע מענים עכשוויים לשאלה זו.

בקורס זה נעקוב ונדון בצמתים מרכזיות של התפתחות הדיונים הפילוסופיים בשאלת האדם, הסובייקט והאזרח, במסגרת המחשבה הביקורתית העכשווית. נדון במשבר ההומניזם שהתחולל בשנות ה-60 של המאה ה-20, ונעקוב אחר ההתפתחות שלו גם אל מה שמכונה העידן הפוסט-הומניסטי והעידן האנתרופוקני. נעשה זאת בעקבות הוגים ביקורתיים בני זמננו, כמו: מישל פוקו, אטיין בליבר, ז'אן-לוק ננסי, מרטין היידגר, עמנואל לוינס, ז'אק דרידה, ז'אן-פרנסואה ליוטר, פיטר סלוטרדייק, ג'ורג'יו אגמבן, וברונו לטור.

בהשראת ההגות הקונטיננטלית העכשווית, נשאל, בין היתר: מה המשמעות של ההכרזות על מות האדם, או על קיצו האדם?; האם הלא אנושי מסמן רק דה-הומניזציה דרמטית?; בהשראת ז'אן-לוק ננסי, נשאל גם: מי מגיע "לאחר" הסובייקט? ונציע מענים מגוונים לשאלה זו בהשראת טקסטים עכשוויים. נחשוב גם על המשמעות של היות אנושי בעולם הגלובאלי העכשווי, ונדון גם ב-"גן החיות האנושי".

מטרת השיעור: להקנות היכרות עם המחשבה הביקורתית העכשווית, ולהתוודע אל שאלות, בעיות ומושגים שבהם עוסקים הוגים הקונטיננטליים בני זמננו בכל הנוגע לשאלת האדם ולמשבר ההומניזם העכשווי.

מטרות הקורס:

מטרת השיעור: להקנות היכרות עם המחשבה הביקורתית העכשווית, ולהתוודע אל שאלות, בעיות ומושגים שבהם עוסקים הוגים הקונטיננטליים בני זמננו בכל הנוגע לשאלת האדם ולמשבר ההומניזם העכשווי.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

בסיום הקורס הסטודנטים יוכלו לקרא טקסטים פילוסופיים מאתגרים, יכירו סוגיות פילוסופיות עכשוויות בנוגע למשבר ההומניזם ויכתבו עבודת סיום על פי הדרישות האקדמיות

דרישות נוכחות (%) :
נוכחות מחויבת

שיטת ההוראה בקורס: פרונטלי

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:
משבר ההומניזם במחשבה הקונטיננטלית העכשווית - מבט פנורמי

על שיגעון אור היום של העולם: דיון בעקבות הפילוסוף והסופר מוריס בלאנשו

לסמן מחדש את גבולות המרחב האנושי דיונים בעקבות ג'ורג'יו אגמבן וז'ורז' באטאי

כזה הינו האדם: "הבלתי ניתן להחרבה שכל העת ניתן להחרבה" - דיונים בעקבות רובר אנטלם ומוריס בלאנשו

אנושות בזמנים אפלים - כשלים, תובנות ומסקנות

מרטין היידגר: "מכתב על ההומניזם" - בחינה של הפולמוס הגדול שהתחולל סביב הטקסט הזה
ז'אק דרידה: "קיצו האדם" - האתגר הפילוסופי

הומניזם אחר, או ההומניזם של האדם האחר - דיון בעקבות עמנואל לוינס
בין הפוסטהומניזם אל עידן האנתרופוקן - לחשוב מחדש את מושג הסוכנות (agency)

חומר חובה לקריאה:
Maurice Blanchot, "The Madness of the Day"

Georges Bataille: "Reflections on the executioner and the victim", Yale French Studies, n. 79, 1991, pp. 15-19.
ג'ורג'יו אגמבן - "המוזלמן כעד השלם", ג'ורג'יו אגמבן, מה שנותר מאושוויץ, הארכיון והעד (הומו סאקר III), עמ' 155-59.

רובר אנטלם, המין האנושי, עמ' 7-9, 74-97
Maurice Bkanchot, "Humankind", in: The Blanchot Reader, pp. 235 - 245.
. Emmanuel Levinas, "Reflections on the Philosophy of Hitlerism
Hannah Arendt, Humanity in Dark Times : Thoughts about Lessing
מרטין היידגר: איגרת על ההומניזם

Jacques Derrida: "The Ends of Man ", Philosophy and Phenomenological research , Sep., 1969, Vol. 30, No. 1 (Sep., 1969), pp. 31-57
עמנואל לוינס, "לכל הכלבים שבעולם או הזכות הטבעית", חירות קשה, עמ' 221-225
עמנואל לוינס, "הפנים", בתוך: אתיקה והאינסופי, עמ' 67-77
עמנואל לוינס, הומניזם של האדם האחר, עמ' 120 - 129

ג'ודית' באטלר: חיים פגיעים (ברשת)
Bruno Latour: Facing Gaia: Eight Lectures on the New Climate Regime

חומר לקריאה נוספת:

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :
מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 0 %
הרצאה 0 %
השתתפות 0 %
הגשת עבודה 0 %
הגשת תרגילים 0 %
הגשת דו"חות 0 %
פרויקט מחקר 0 %
בחנים 0 %
אחר 100 %
עבודת סיום

מידע נוסף / הערות:
זהו קורס פילוסופי המחייב קריאת טקסטים פילוסופים לכל אורכו